

Ferencz e. Győző

TÜKÉK ÉS KOKASLÉPÉSEK Hétköznapi Zalaegerszeg történetéből

1887

**„A történelem a tanú, mely bizonyítja az idő múlását, az igazság fátylaja, az emlékezet továbbélése, az élet tanítója, a régi idők hírvivője”
Cicero**

**„A múlt megbecsülésén épül a jelen.”
Széchenyi István**

„...Kutassuk, tárjuk fel együtt szép városunk múltját!”

Dr. Gyimesi Endre

ajánlása az alábbi sorok írójának 2005. május 12-én

A hivatalosan is várossá válás fölemelő ünnepélyét követő új, de már második esztendő, vagyis 1887 azzal a hírrel kezdődött, hogy Juhász Lajos a Zöld utca 275. sz. alatti portáján gazdasági gépjavító műhelyt állított föl. Cséplőgépek, szecskavágók, répadaralók, s egyéb háztáji gépek javítását vállalta el, saját eszterga-műhelyét is a megrendelők szolgálatába állítva. Volt a kínálatnak egy érdekes mozzanata is: villanyos csengettyúk, telefonok (távbeszélők!) újbóli fölállítását is elvállalta a fémöntésen kívül az okleveles gépész.

Dr. Horváth Károly apátplébános „úr öngyagsága” a polgári iskola tanulóinak épülésére a különböző „tudományszakba vágó” 64 kötetet adományozott. A nemes cselekedetért Udvardy Ignác igazgató mondott köszönetet a saját lapjában.

Megtudhattuk, hogy a Chanuka Egylet gyűlését 1886. december 26-án Engelman Izrael helybéli főrabbi nyitotta meg magyar nyelven, a szegény zsidó gyerekek javára összegyűjtött ruhák szétosztásával. Rozenberg

Henriette „úrhölgy öngyagsága” az egyesület elnökeként szervezte meg az eredményes gyűjtést, melynek következtében 35 gyerek kapott teljes öltözet ruhát. Ezt gyerektársai nevében Neubrun Tóbiás köszönte meg.

Hat rendes és 3 segédtanító fényesítette a csemeték elméjét a város iskoláiban. Ezt onnan tudjuk, hogy a *Zalai Tanügy* című folyóirat *Mit csináltak Zala-Egerszegen?* címmel felelősségre vonta a várost, amiért Weisz Joel tanító nyugdíjazása után segédtanítót csináltak a rendesből, „hogy a városnak ne essék a nyugdíj fizetés nehezére”, viszont a nyugalmazott „volt fizetéséből kitelik a segédtanítói is, meg egy picit el lehet belőle csípni a nyugdíjhoz is”.

Nos, a vélemény-villongásból megtudhatja a mai olvasó, hogy „Az iskolaszéknek mindenkor jogában áll egy rendes állást ideiglenesen, míg a nyugdíjaztatás tart, segédtanítóval betölteni, hiszen a népoktatási törvény nem írja elő, hogy a népiskolában hány rendes és hány segédtanítót lehet foglalkoztatni”. Ezt a helybéliekre bízta. A *Zalamegye* azért tartotta fontosnak a véleménykülönbség nyilvánosságra hozatalát, mert az esetről már a *Veszprémi Közlöny* is írt... Amúgy akkor a városban összesen 22 tanító szolgált lámpásul.

A pallérozottságról az ad hírt, hogy a 120 tagú kereskedelmi kör (elnöke: Fischer László, kereskedő, titkára: Balassa Benő tanító) közgyűlésén elhangzott, miszerint a tagok 95 százaléka rendszeres kölcsönzője a könyvtárnak: 2578 művet forgattak a kereskedők az elmúlt évben.

A zalaegerszegi munkások Farkas Dávid országgyűlési képviselő bábáskodásával – és pénzübeli alapítványával - létrehozott betegsegélyző egylete december 26-án elégedetten zárta be éves rendes közgyűlését, hiszen a 452 forintos kiadással szemben 486 forintra rúgó bevételről számolhatott be Árvay István elnök. Temetésre 108, orvosra és gyógyszerre 235 forinttal segítette az egylet a rászoruló, sanyarú sorsú munkásokat, akik eddig csakis saját magukra számíthatnak. Most élvezhették az összefogás áldásos hatását.

Ezen a közgyűlésen érdekes újítás gondolata is fölmerült: munka-és munkás közvetítés létrehozása, úgy, hogy az ne terhelje meg az egylet költségvetését, viszont biztonságot nyújtson a munkát kereső, vagy állást változtató munkásoknak.

Ezt a szándékot tartotta megvalósítandónak és megvalósíthatónak a régi-új vezetőség: Árvay István elnök, Udvardy Ignác alelnök, Mendly Károly jegyző és Rigó Ferenc orvos is.

HASBA LŐTTE A CSŐSZ

Úgy eset, hogy valamikor Karácsony és Szilveszter között úgy este 6-7 óra tájban a mézárós Hagymásy János mester és egyben birtokos György nevű fia, társával a csácsi hegyen töltötte az idejét, főleg pedig a poharát

annyira, hogy ebben újabb társra is akadt a szomjas páros. Visszafelé így harmadmagával indult a városba az ifjú Hagymásy. A nagy sár miatt letértek a rendes útról, s Csács alatt az uradalmi fölsáncolt gyalogúton – vagyis a tilosban - iparkodtak, talán picit dülöngélve is, hazafelé.

„Térnyenek innejd vissza, errefelé maguknak nincs járásuk!” – szólította föl őket az uradalmi csósz.

„Talán ragadjunk a sárba? Mi kárt teszünk, ha tovább megyünk?” – állt a csósz elé az ifjú Hagymásy.

„Csakhogy az uradalom tiltja.” – így a csósz, s máris előre vette válláról a puskáját, mert a legények már körülállták, s nyomakodni kezdtek.

Ekkor hallatszott a durranás.

A két legény nagy üggyel-bajjal hazavitte a hasba lőtt Gyurit, aki – ahogyan a Zalamegye írta, - „napokon át szenvedett, mire a jótékony halál december 30-án megszabadította a kínjaitól.”

A csósz a hatóság kezére került.

Újabb önszegélyző egyesület kezdte meg működését, és pedig 1887. első vasárnapján. A már tizenegyedik éve eredményesen működő szövetkezeti önszegélyző új, 12. tagjaként 3 évre alakult meg az új üzletcsoport. Ennek máris adósa akadt: özvegy Weisz Mártonné, aki 1500 forinttal, s annak tőkezáradékaival tartozott, ezért salomvári ingatlanát március 1. napján árverésre bocsátotta a végrehajtó. A zalaegerszegi plébánia javadalmaiba és kerületi esperesi méltóságába új plébános került, mégpedig a Pákáról érkező Balaton József. A városi iparhelyek tagjai január 3-án alelnökkül új emberként az egyre közkedveltebb kávé Kummer Gyulát választották meg. Ő az, aki a városban elsőként alkalmazott lámpavilágítást a kávéházában, amelyet ma is Kummer-házként ismerünk, s ott áll a Balaton Szálló mellett, a templommal szemben.

A dr. Graner Adolf által jegyzett halottkémi jelentés némileg ellentmond a csácsi hegyi halálos végű haslövésről szóló tudósításnak. Ugyanis ebben az áll, hogy 19-én meghalt Hajmásy (az újsághír szerint Hagymásy) György 19 éves mészáros.

Zalaistvándot viszont példaképpül állítja az újság minden olvasója elé. Ugyanis az evangélikus tanító Németh György indítványa szerint gyümölcsfákat ültettek az utak szélére az ősszel. Ahol azelőtt Grünbaum Mór üzlete működött, vagyis a szállásház mellett, férfiszabó műhelyt nyitott Mentés György mester.

A BÖTEFAI DINÓ

Ennél nagyobb újság volt, hogy Bötéfán – (a mai Hatháza táján – a szerző) ásatásokat végeztek, amelyek eredményeként - akkori elnevezéssel dinotherium csontjai kerültek elő. Erről így ír a Zalamegye 1887. január 23-i száma:

„A bötefai *Dinotherium* lelet fontosságát igazol-

ja, Böck János m. kir. osztálytanácsos úrnak, a földtani intézet igazgatójának Kovács Károly polgármester úrhoz intézett következő levele:

Intézetünk igazgatósága különös hálával és köszönettel tartozik tek. polgármester úrnak ama nagyra-becsült eljárásáért és fáradozásáért, amelylyel a bötefai *Dinotherium* leletet megmentette s intézetünk muzeumának oly lekötelező szívéllyel átengedte, de tovább azért is, hogy a szeptemberi ásatás alkalmával intézetünk megbízottját, dr. Pethő Gyula osztálygeológus urat a helyszínén oly szíves készséggel kalauzolta, s becses közreműködésével is támogatta. - A tudományos szempontból, különösen Magyarország – (a történelmi, ú. n. Nagy-Magyarország – a szerző) dunántúli részének őskori viszonyaira nézve fölötté becses lelet méltó dísz lesz az országos földtani intézet gyűjteményeinek, s tek. Polgármester úrnak, mint a lelet megmentőjének tisztelt nevét és emlékét hosszú időn át emlékezetébe fogja vésni a magyar geológusoknak.” – írta a többi között az akkori idők jeles földtani szakértője.

Ilyenkor mindig arra kell gondolnunk, hogy az akkor (is) Budapesttől távol lévő Zala-Egerszeget megismerhették Kismartontól Nagyszebenig és Egértől Fiume városáig. Valószínűleg Udvardy szerkesztő úr is bánkódott, ahogyan ma mi is, hogy nem tudta közölni az ígéretek ellenére sem az őszállatról készült rajzot, amelynek a kliséje, azaz nyomóformája valahogyan nem érkezett meg.

Arra viszont dr. Ruzsicska Kálmán kir. tanfelügyelő – és mint tudjuk, remek zongorista – felhívásából következtethetünk, hogy különös hadkötelezettség volt akkortájt érvényben. Ugyanis „a honvédelmi miniszter úr népfölkelésről szóló 1886-ik évi XX.törvénycikknek a népfölkelésre kötelezettek nyilvántartására vonatkozólag rövid idő múlva bekövetkezendő végrehajtását szem előtt tartva előlegesen mennél alaposabb tájékozódást kíván azon elemek felől is, amelyek a szervezendő népfölkelési osztályoknál a tiszteli helyek betöltésére számításba vehetők. Ezen elemek közé a 12 évi szolgálati kötelezettségnek már megfelelt, de még népfelkelési kötelezettség alá eső, rendfokozataikról önként lemondott tiszték is tartoznak.”

Azért is gyors jelentkezésüket kéri a megyei tanfelügyelő, mert „A nagyméltóságú vallás és közoktatási miniszter úr Excellenciájának 1887. évi január hó 14-én kelt 2308/1886. elnöki számú magas rendeletéhez képest a szokott körözesen kívül e helyen is felhívom tankerületem összes tantestületét...” mármint arra, hogy azonnal közöljék rendfokozatukat, s azt a csapatot is, ahonnan annakidején leszereltek.

Egy másik közlemény arról szól, hogy a megye összes lovát is össze kell írni, mégpedig január 20-31. között „a hadsereg és honvédség lószükségletének mozgósítás esetében való fedezéséről” szóló miniszteri szabályrendelet értelmében. A nagykanizsai postatisztek arra köteleztek, hogy esetleges hadicselekmények esetén alkalmazni tudják távirtdai szakismereteiket.

Bő negyedszázad volt még az első világháborúig...

A Stern Bernát alapította kórházban dr. Isoó János orvos összeállítására szerint 1886. január 1. és december 31. között 24 férfit és 7 nőt ápoltak az előző évről megmaradt 2 beteggel együtt. Év közben gyógyultnak nyilvánítottak 24 férfit és 6 nőt, meghalt 1 férfi, s az újesztendőre 1 beteg maradt vissza ápolásra. Átlagosan 17 napba került, amíg meggyógyult a beteg ebben a kórházban, amely kiemelkedő halálzási aránnyal büszkélkedhetett. Embéri szempontból, persze, 1 is sok, ám 24-25-höz képest a gyógyító tevékenységet dicséri.

Egyre több hír jelent meg a szomszédvár, Nagykanizsa életéből. Ugyanis január 1-től a lap főmunkatársa lett az a Szalay Sándor, aki addig ottani újság(ok)nál dolgozott munkatársként, szerkesztőként. Most arról olvashatunk, hogy január 23-án „a nagy állambölcs” halálának évfordulójáról a polgári iskolában Hoffmann Mór tanár remek beszédben emlékezett meg. Nos, ez azért érdekel minket, mert hamarosan Hoffmann Mátyás lesz Zalaegerszeg polgármestere Czobor néven.

NAGYKANIZSÁN MÁR VAN VILLAM, EGRSZEGEN MÉG NINCS...

Nagykanizsa már megint jócskán megelőzte a megyeszékhelyként büszke Zalaegerszeget azzal, hogy már van „villam világítás, de nem ám az egész városban, hanem csak a Szarvas vendéglőben.” Ugyanis „Knorczér úr szálló tulajdonos megegyezett Vucskics úrral, Nagy-Kanizsa igen derék vállalkozó kereskedőjével, akinek vállalatában már 6800 forintja fekszik. Engedélyért folyamodott, hogy e célra működő 8 lóerjű gőzgépet 13 lóerővel emelje.” No már most a kiküldött szakbizottság orvos tagja azért nem engedélyezte ezt, mert eddig „Vucskics működő gépe is sok mellékbajt és egyiptusi szembetegséget okoz” a fenegyagy fényével. Így aztán volt is Nagykanizsán „villam világítás”, meg nem is, ám a kudarc nem végleges, mert a minisztériumhoz folyamodtak a vállalkozók.

Nem tudjuk, mert nem szól róla semmiféle híradás, hogy a január 14-i megyebálon – egyesek szerint „gentry-bálon” - emelte-e a fényt a 13 lóerő, a fölött azonban kesergett a tudósító, hogy mily büszke lett volna, ha csak egyetlen díszmagyart is lát, „ezt a látományt... nem adnám a világ valamennyi frakkjáért és cilinderjéért! De – fájdalom – nem láttam.”

A leírásból kikövetkeztethetjük, hogy a főként ifjakkól – a tudósítás szerzője, vagyis –y úr szerint aranyifjakkól – álló báli közönség a nyugati divatvilágot telepítette a nagykanizsai bálterembe.

Németh Elek főjegyző nem csak azzal írta be a nevét a város történetébe, hogy az első – és máig az utolsó – jegyző volt, aki verseket is írt, februárban például *Kiné és bené* címmel, hanem főként azzal, hogy a polgári isko-

lának különböző országokból származó olyan pénzérme-gyűjteményt adományozott, amelynek minden darabja római császárokat ábrázolt. Rendes jegyzői tennivalójaként pedig pályázatot írt ki a 6 városi rendőr, 2 polgármesteri hivatali kézbesítő és 1 szolga téli-nyári ruházatának, hozzá a lábbelijének előállítására. Erre a városházán árlejtés volt, mégpedig 50 forint bánatpénz lefizetése ellenében.

Mi ellen is küzdenek dicső pártjaink és kormányaink az 1948-49 után mintegy 40 évi szünettel újra működő demokráciánkban? Mit tartalmaz valamennyi párt kampányígérete? Úgy van: harcot a korrupció, magyarul a megvásárolhatóság, a „lefűzethetőség”, a megvesztegethetőség ellen. Lehet, hogy igaz a római közmondás, miszerint tempora mutantur e nos mutamur in illis, tehát változhatnak az idők, s bennük mi is, ám a harc változatlan.

Akkoriban azért, mert ez „kíséri az embert gyermekétől úgyszólván a sírjáig, ha t.i. kíséri... Mert akkor könnyűszerrel szokott boldogulni. Ha pedig nem kíséri, akkor semmiféle jeles tulajdonság, semmiféle érdem, észbeli tehetség sem képes azt pótolni. Ha bárminő (szak-képzettséget igénylő vagy nem igénylő) állásra pályázatot hirdetnek... s te (bízva a kitűnő bizonyítványaidban) a kérvényt egyszerűen benyújtod, s privát lépéseket nem teszesz: légy elkészülve rá, hogy száz esetből kilencvenkilencben bukni fogsz. Az a vizitkártya, az a protekció (az a maroknyi szerencse) többet ér mint (zsáknyi tudományodat igazoló) bizonyítványaid összessége.” – volt olvasható akkoriban -, s okkal idézhetjük ma is - az egyik, Zalaegerszegen szerkesztett megyei lap vezércikkében.

A szőlőgyökér-tetű (idegenül: filoxera) kiirtására Broschek Jakab János, a skót bencések ottakringeni főker-tésze ajánlott ellenszert, az Antiphiloxerint, amelyet – szerinte – eredményesen alkalmaztak Bécsben, de Heiligenkreutz (azaz: Szentkereszt) községben is. A jégkárók ellen pedig Skublics Jenő gazdaköri elnök és Stráur Sándor titkár arra biztatta a földet birtoklókat, hogy szövetkezzenek az első magyar jégbiztosító társasággal, amely még 1858-ban 140.000 frt jégdíjjal kezdte, ám már 2,2 milliós nyereséggel ajánlhatja magát a február 6-ra összehívott értekezleten megjelenendők szíves kegyeibe.

A KORONÁZATLAN SIKKASZTÓ POSTAMESTER

Nem koronázta siker a nagykanizsai Korona vendéglőben iddogáló zákányi postamestert, mert a soproni postakerület felügyelőjének távirati följelentése alapján hűtlen kezelés és sikkasztás miatt letartóztatta a városi rendőrség, amelytől a helyi ügyészség nem fogadta el, ezért átszállították Kaposvárra. Szenderynek hívták a könnyelmű embert, aki elkövette az első hibát: korán nősült, s nem is rosszul. Ám – bár évi 1200 forintos szép fizetése volt, a 12.000 forintos hozománynak – a menyecskének

– Zákányban pár év alatt a fenekére vert öccsének nála lévő közös örökségükkel együtt.

Családi tragédia, hogy emiatt az öcs bár meglátta, majd magával is végzett, a báty életben maradt a szenvedélyével együtt. Például a barátainak 100 forintos fényes vacsorákon és ebédeken húzatta a cigánnyal. Ostobán önérzetes is volt. Amikor elveszítette az aranyóráját, a megtalálótól át sem vette:

„Egy Szendery csak nem tesz a zsebébe talált órát!” – fölkiáltással.

Bizonyára más kiáltásokkal, sírva, de elhagyta a felesége a kisleányával együtt. Az út vége lett a somogyországi börtön.

Mert a polgárosodás vadhajtásaként ír az újság az *úrhatalnomságról* – a cikk címe is ez.

„A jobbágy viszony megszűntével mindenki úr: a miniszter, paraszt, a földbirtokos és a kereskedő. Aki kis úr, az nagy úr akar lenni, aki nem úr, az mindenáron arra törekszik, hogy az legyen. Tehát mind túlnyújtózik az úrhatalnomság takaróján. A kis fizetéses hivatalnokok túllíctálják egymást a nagyobb fizetéses hivatalnokok életmódjának utánzásában. Aki nem teszi magától, azt beugratják mások, vagy a feleségek. Így osztán kevés lesz a fizetés, nő az adósság, a fizetéseképtelenség, jön a sikkasztás, a börtön vagy a pisztoly.”

Tulajdonképpen állásokról is volt szó akkoriban?

Dr. Jenvay Géza cikkéből pontos képet kapunk erről, s a közérkölcöket befolyásoló állapotokról is.

„Sok diplomás proletár hivatalokban görnyed, s boldog ki a másik elől elkaparinthatja a siralmas napszámot, a havi negyven-ötven forintot, tehát annyit, amennyit egy szorgalmas iparos segéd megkeres, s talán tíz-húsz év múlva, ha a szerencse fölviszi a dolgát, 1200-1500 forintot is, évenként, holott, ha nem akart volna mindenáron 'úr' lenni, ennyi idő alatt lenne oly üzlete, amely jövedelmezne legalább ennyit, s mellette még s z e r e z n i is lehetne. **Neveljenek fiaikból derék iparosokat!**” – emelte ki vastag betűkkel cikke végén a szerző.

Aki mégis városházi írnok akart lenni, arra számíthatott, hogy évi 350 forint illetmény mellé még 100 forint lakbér is járt neki a nyilvánosságra hozott álláshirdetés szerint.

Úgy tűnik, egyre szélesebb körű lett a Zala-Egerszegre irányuló és értékelő országos figyelem. Meskó József ipartestületi elnök – amúgy ácsmester – lett a budapesti kereskedelmi múzeum helyi képviselője a dr. Matlekovits Sándor államtitkár, országgyűlési képviselő által elnökölt testület megbízásából. Ez vélhetően azzal a haszonnal is járt, hogy Meskó úr gyakorta utazhatott a fővárosba, ahonnan helyben hasznosítható tapasztalatokkal, ötletekkel térhetett haza a göcseji dombok közé.

Ma már kevésbé közismert, de azokban az években bizony sok-sok zsidó polgár magyarosította a nevét. Ki kényszerből, ki érdekből, ki pedig honfiúi önérzetből. A zalaegerszegi Heinrich Adolfból Hazai lett, a gelsei Rum-

szauert Perlakinak, a Weinbergert Violának hívták azon túl. Pedig a zsidó ész és főként nagyon híján aligha lett volna 1885-ben Zalaegerszegről város.

Ha már a magyarosításnál tartunk, meg kell említenünk, hogy a lendvavidéki szlovének és a muraközi horvátok aligha örültek, hogy ezen túl nem az anyanyelvükön kell kimondaniuk több tucat községnevet, hanem Ivanovec helyett Drávaszentivánt, Ternovec helyett Drávamagyaródot, Podturen helyett Bottornyát, a Vucsetinec-hegyből Oskola-hegy lett, Szivicából pedig Muraszilvágy...

HALÁLRA VEDELTE MAGÁT A TEKENYEI

Tinót akart venni a sümegi vásárban a tekenyei Szabó János, aki a vejével gondolta haza vezetni a jószágot. Csakhogy Mihályfánál nem jutottak tovább. Ugyanis addigra úgy berúgott a tekenyei atyafi, hogy egy darabig csak-csak húzta-vonta a vó, aztán megunt, s az út mellett hagyta. A keresztkomája, az ugyancsak tekenyei Lábodi István lelt rá, s megpróbálta hazatámogatni a magatehetetlen részegét, sikertelenül. Az út melletti sűrűben hagyta, ott is találta meg a felesége, másnap. Hazaszállította, de nem élte túl, behalt a malignánkba a jó családfő. A boncolás agyvérömlenyt állapított meg.

„Halálra védelte magát.” – hangzott a köznapin nyelven megfogalmazott orvosi szakvélemény.

Lemondás folytán került a zalaegerszegi plébánia javadalomba és a kerületi esperesi méltóságba a pákai plébános, Balatoni József. Bizonyára az ő áldásos közreműködésével sikerült egyezsége jutni a szombathelyi megyéspüspökkel a regálé – azaz a vásári és kocsmáltatási - jog megvásárlása ügyében. Ezt egyébként a képviselő testület február 19-i ülésén jóvá is hagyta. Aztán a szegény város hasonlóan ellátott küldöttsége Kovács Károly polgármesterrel az élén már utazott is Pestre, hogy megkezdje a város eladósítását: 210 000 forintos kölcsönrel tért haza. Szükség volt a pénzre valóban, hiszen ott díszelgett Hidas Kornél püspök, alatta Kovács Károly polgármester, tőlük balra Kaiser József és Horváth Miklós, a két tanú aláírása a 3 egyenlő példányban elkészített szerződésen, amely szerint „örökre és megvásárolhatatlanul” a város közönségéé a kocsmáltatási, valamint az országos vásárokon gyakorolt helypénzszedési jog, no nem ingyen és isten nevében, a város üdvére, hanem 122.000 forintért.

Az megállapodás aláírása után polgármesterünk tüstént a kerékpározó urakhoz fordult: ne a járdán tekerjék ormótlan járgányaikat, ellenben vagy síppal, vagy csöngővel, füttyel vagy más alkalmas módon jelezzék közeledtüket az átjárók, útkeresztelődések előtt, az akkori megfogalmazás szerinti „élénkebb közlekedési helyeken.”

Ellenben május közepén a leghatározottabban, a legszigorúbban megtiltotta, hogy a moslékot, a mosásra

már fölhasználta vizet, a trágyalevet, s a többi ártalmas és undorító folyadékot bárki is az utcára vagy az utcai árokba eressze vagy lötytyintse. Vagyis: akkoriban Zala-Egerszeget elárasztotta a szennyvíz és a csatornabűz, amely még az úri orrokat is facsarta...

Kovács Károly polgármester

A jogász polgármester és a versíró jegyző aláírásával új díjszabás jelent meg a bérkocsisok által elkérhető tarifáról. Eszerint a vasútra – természetesen Zalaszentivánra – személyenként 60 krajcárba került az út; ezt is védték, amikor el-elodázták az egerszegi leágazást, amelynek első kapavágását majd csak 1889. szeptember 29-én teszik meg az illetékes kezek. A csomagot amúgy 15 kilósig ingyen szállították a fuvarosok.

Viszont alapítóként Skublics Jenő földbirtokos másodmagával, azaz 20 forinttal együtt belépett „az önkényes tűzoltó egyesület tagjai közé.” A május 21-i képviselő testületi ülésen hiába terjesztették elő a tűzoltók „egyéb-ként méltányos” kérésüket a nappali tűzörség díjaztatása iránt, a város szűk anyagi viszonyait tekintve nincs azon helyzetben, hogy azt teljesíthetné.”

Egyébiránt hiába tervezték nagy lelkesedéssel a Zalaszentiván–Zalaegerszeg–Lendva–Csáktornya vasútvonalat, ahogyan ma a Rédics–Lendva közötti vonal fölújítására, akkor arra nem volt pénz. Ugyanis a korabeli megállapítás szerint „ép azok, akik a vasutak létesítése által a főhasznat húznák, nem hoznak a remélhető haszonnak megfelelő áldozatot.” A megye már akkor is szegény volt...

Még nem Hazai, hanem Heinrich W. adta tudtul, hogy bérbe adja a kaszaházi utcában újonnan épült házában első emelten lévő lakást, amely áll 4 szobából, 1 előszobából, 1 konyhából, 1 cselédszobából és 1 éléskamrából. A takarékpénztár tulajdonában álló Hérics-féle ház emeletén 6 szobából és 1 konyhából álló, pincerészes lakás várt arra a bérlőre, aki 3 egymást követő évre veszi ki.

A *Lakodalom falun, avagy a szabadságos katona* című, igen mulattató némajátékra hívta esdve a t. közönséget a marhavásártéren (a mai evangélikus templom és a Göcsej Vendéglő közötti ligetben) megtelepült Schlegel M. direktor úr circusa.

Közben a város, sajnos, szépen lépegetett az eladósodás felé.

A június 13-i testületi ülésen arról volt kénytelen beszámolni a polgármester, hogy a pesti magyar kereskedelmi banktól 210.000 forintot volt kénytelen kölcsön venni a város – ebből vásárolta meg például a regale-jogot is. A június 27-i képviselő testületi ülés már kénytelen volt tudomásul venni a fedezet nélküli 10 320 forint 39 krajcáros kiadást is, viszont elfogadta a kórház 1887. évi költségvetését a kórházbizottság kidolgozásában.

A belügyminisztérium jóváhagyta a város első tűzrendészeti szabályrendeletét, a helyi testület pedig a polgármester jelentését az általa elnökölt bizottság tárgyalásairól „szakegyénekkal” a Zalaszentiván–Zalaegerszeg–Lendva között majdan húzódó vasútvonal ügyében. Egyelőre csak a tárgyalások húzódtak – el. A szakegyénekek tárgyalat egyébiránt a képviselő testület több tagja.

VILLÁMCSAPÁSBÓL HÁZSOR-TŰZ

Nem csak a szabályrendelet, hanem – és főként - a tűzoltóság jól működött, szerencsére. Ugyanis június 16-án hatalmas vihar vonult el a város fölött, éjfél után pedig villám csapott a Mogyoróssy-féle ház istállójába az újváros utcában (körülbelül a mai Kossuth utca Csány-tér felőli torkolatában). Hiába ázott át a zsúptető, a villám fölgújtotta, s az uralkodó szél a lángokat átterelte a szomszédos házra, s már a harmadik is tüzet fogott volna, ha a szél le nem csillapul, a tűzoltóság pedig oda nem rohan, hogy az összesereglett néppel közösen elejét vegye a házsor-tűznek.

A híradásból megtudhattuk, hogy mennyibe került akkoriban egy temetés. A közel fél évszázadon át Egerszegen tanító Weisz Joel népiskolai igazgató elhunyt 82 éves korában. A 38 koronás temetést a június 27-i testületi ülés határozata szerint a város állta, s az özvegy megkapta a 40 forintos havi fizetést, s hozzá az ugyancsak havonként járó 20 forintos özvegyi nyugdíjat is.

Úgy látszik, hiába hirdetett ki a bíróság 1884-ben súlyos ítéleteket a zsidóellenes zavargások főkolomposaira, a zalaegerszegi választókerületben leadott 2712 érvé-

nyes szavazatból a magát finoman antisemitának – azaz: zsidóellenesnek – nevezett párt jelöltje, Szemnecz Emil került be az országgyűlésbe 1220 szavazattal, míg Deák Ferenc városában a szabadelvű Radacz Radocza János budapesti ügyvédre mindösszesen 272-en szavaztak. Tapolcán is a zsidóellenes jelölt lett a befutó.

Újabb szabályrendelet jelent meg a polgármester és a jegyző aláírásával. Eszerint az ipartörvény megjelenésével megszűnt a céhek uralma. Ugye, eddig az lehetet mester, aki remeket készített és ezt a cég írásban elismerve mesterlevelet állított ki a nevére. Az 1872. évi VIII. tc. után az 1884. évi XVI. tc. azt mondta ki, hogy mindaddig nem tekinthetők jogosult iparosoknak az illetők, amíg iparigazolványt nem szereznek, vagyis engedélyt az iparra. Mármost a városi tanácstól, mint I. fokú iparhatóságtól október 1.-ig be kellett szerezni az új igazolványt, különben „*működésük az ipar terén hatóságilag beszünttetni fog*”.

Tehát: nem mestermunkát kellett készíteni, hanem pénzért papírt kellett vásárolni...

No, azért akadtak szorgalmas és ügyes kezű tanoncok, akik már oskolásként is remekeket készítettek – kaptak is érte méltó jutalmat.

Ezt az írástudó, az újságban többször is publikáló Meskó József ácsmestertől, az ipartestület elnökétől tudjuk, annak híradásából. Eszerint 56-an készítettek bőrből, fából, vasból, szövetből munkadarabokat közös kiállításukra. Közülük 20-an kaptak érdemük szerint 2 illetve 1 ezüst forintot. A város 5 darab 10-10 frankos aranyat és 15 darab 1-1 ezüst forintost bocsátott az elbírálók rendelkezésére, egyéb, nemes-szívű adakozásból is összegjött 11 forint. A június 26-án megnyitott kiállítást megtekintette Svastits Benő főispán, Csertán Károly alispán, s Gózonny László megyei főjegyző is. A szerkesztő jó érzékére vall, hogy név szerint bemutatta az olvasóközönségnek a díjazottakat.

Érdekes, hogy csupán nyúlfarknyi tudósítás adta hírül július 17-én, hogy a csáktornyai járásban lévő Peklenicán (azaz Bányavárott, vendül Pokolfalván) új petroléum-forrásra bukkantak 175 méteres mélységben, s ezt osztrák cég akarja kiaknázni. Egyébként Lendva mellett valóban több helyen is lefúrtak kőolaj után kutatva, üte működő berendezésekkel. A szabadságharc idején olajkibúvással kenték be a Mura-hidat, hogy fölégesség Jelacsics csapatai előtt a nemzetőrök.

VILLÁMCSPÁS A TEMPLOMBA

Úgy tűnik, a természet erői nem kímélik isten házáat sem. Az történt, hogy 1887. július 11-én este 10 óra tájban hatalmas dörgéssel érkezett villám csapott Alsó-Páhokon a római katolikus templom tornyába. Nos, a cikk-cakkos fényes istennyila lehatolt a templomhajóba, foszlánnyá tépte az ott álló zászlót, megépítette a ge-

rendákat, majd – szerencsére – elhalt, így egyéb kár nem érte az épületet. Legföljebb alkalmat adott a plébánosnak, hogy a következő misén a villám fényénél jól látható bűneikre figyelmeztesse híveit.

Új lehetőségként viszont a város a magas miniszteriumtól méntelep létesítésére kapott lehetőséget. Kovács Károly polgármester legott értekezletet hívott egybe 13.-án a városházán, s 16 tagú bizottság is alakult az előkészületek megtételére a többi között Balaton József esperes-plébános részvételével. Érdekességként: Bakról, Besenyőből és Boldogfáról is tagja lett a testületnek 1-1 földbirtokos. Egyébiránt a város évi 6000 forintért hajlandó is volt a szükséges épületek előállítására, ha az állam vállalja, hogy 32 évig azok használatban is maradnak. Erről a július 30-i testületi ülésen volt szó, s arról is a város-szépészeti bizottság előterjesztésére, hogy a teljes várost csatornázni kell és téglaszegélyű, kavicsburkolatú járdával ellátni.

Közben a megye urai lázasan készülődtek a nagy őszi hadgyakorlatra, amelynek eseményeit ő császári és apostoli királyi felsége, Ferenc József is meg méltóztatott szerencsétlenni legmagasabb megjelenésével Csáktornyán. Természetesen előkészületi bizottság is alakult Svastits Benő főispán vezetésével augusztus 1-jén pontban délelőtt 10 órakor. Akár fölvétel is készülhetett volna az eseményről, hiszen Fodor József mester augusztus első hetében átrándult Nagykanizsáról a megyeszékhelyre, hogy az általa nagyra becsült közönséget olcsó képekhez juttassa.

Talán Zala megbecsülését is jelzi, hogy Somogy, Veszprém, Vas és Zala megye közönsége nevében Svastits főispán köszönthette Csáktornyán a koronás főt, aki örömmel vette a törvényhatóságok üdvözlétének és hódolatának kinyilvánítását, elküldte királyi üdvözlését és biztosította az általuk képviseltek kegyelméről.

„Legyenek meggyőződve, hogy a közügyek előmozdítására, valamint a népszerűség jölétének gyarapítására irányzott tevékenységüket mindenkor teljes elismerésem kísérendi” – hangzottak a fölséges szavak a pofaszakállal övezett császári és királyi ajkáról.

HALÁNTÉKOS ÖNGYILKOSSÁG

A megyei adófelügyelőségénél alkalmazott leszámítoló hivatalnok, Gyömörey Kristóf augusztus 2-án délután 1 órakor a temető – a mai strand – mellett pisztolyával halántékon lőtte magát. Több levelet is hátra hagyott dr. Kele Antal ügyvédhez címezve. Az egyikben tételesen felsorolta, hogy melyik községben mennyi, kiegyenlítettlen leszámítolási követelése van, s azt is, hogy kinek mennyivel tartozik. Kérte az ügyvédet, hajtsa be a követeléseit, amelyekből egyenlítse ki a tartozásait, a fönmaradó összeget pedig adományozza a város szegényeinek. Öngyilkosságára egyetlen indokot hozott föl: életuntségát.

Különös módon egy-egy híradásból következtethetünk arra, hogy milyen föltételekkel lehetett akkoriban

pénzhez, például gazdaság-gazdálkodásfejlesztő hitelhez jutni. Megkezdődött egy Hensch Árpád nevű úr beadványára a megyei hitelintézet és községi hitelszövetkezetek szervezése, amelyet nem kisebb személyiségek is támogattak, mint Csertán Károly, Fischer László, Hajik István, s dr. Szigethy Antal, aki az előkészítő bizottság titkári tisztét is magára vállalta. A lényegről maga az ötletadó Hensch Árpád beszélt:

„Pest megye április 12-i közgyűlésén Károlyi Sándor gróf indítványára megyei hitelintézet létesítését határozták el. Ennek célja, hogy fejlessze a nép alsó rétegeinek termelési képességét a községi hitelszövetkezetek által. Jelenleg a takarékpénztáraknál uralkodó magas kamatláb miatt úgyszólván lehetetlen Zalamegye kisebb birtokosaira nézve gazdasági befektetésekre szánandó hitelek előnyös megszerzése.”

Mondandójának előnyös színezetet adott, hogy már 1 évvel korábban, 1886. július 5.-én Keszthelyen már ugyanerről beszélt, a megyei törvényhatósági bizottság pedig 1886. október 1-jén „erélyes intézkedéseket sürgetett” az ügyben. Csak úgy érdekességként (talán némi képzavarral: ellengőzként is) megjegyezzük, hogy a különböző – ezek szerint magas kamatokból élő – takarékszövetkezetek igazgató és felügyelő bizottságaiban a megye és a városok számos közéleti személyisége, önkormányzati képviselője is tagként nem csekély hasznot húzott...

A közbiztonság emelését célzandó Nagy Sándor városi rendőrkapitány azt indítványozta, hogy a várost irányító testület szüntesse meg a rendőrbiztosi állást, helyette azonban a katonaviselt férfiakból vegyen föl 1 őrmestert havi 26, 1 tizedest havi 24, és 10 rendőrt havonta 20 forintos illetményért. Zord időben szűr jár nekik és posztókalap, szolgálatban nemzeti színű karszalagot és számmal ellátott jelző táblácskát kell viselniük, s gondoskodni kell laktanyai elszállásolásukról is. Árvay István, Háczky Kálmán, Boschán Gyula, Hajik István, valamint Horváth József legott bizottságot alakított a kapitányi előterjesztést fölkaroló javaslat kidolgozására, de addig is 3 szűr beszerzése iránt intézkedett a lelkes testület.

A VILÁGOSSÁGOT GYÚJTÓ BÁDOGOS

Iparos ember is tudott nagylelkű lenni, ha a városáról volt szó. Az október 1-i testületi ülés azért nyilvánított jegyzőkönyvi elismerést Schöberl József bádogosnak, mert az a saját költségén hozatott és fölállított a város piacán egy 4 lámpás kandelábert, és a városnak ajándékozta, vállalva, hogy szerződése lejártáig, vagyis 1890. április 24-ig rendszeresen ingyen meg is gyűjtja.

Az akkori egészségügyi helyzetről nem csak dr. Mangin Károly megyei főorvos jelentéseiből szerezhetünk tudomást – például arról, hogy a perlaki és a lendvai járásban elszaporodott a szembetegség, viszont a megyei nagyobb részén befejeződött a védőoltás himlő ellen -,

hanem Pozsgó Gyula 2 részes nagy cikkéből *Sok a hiba* címmel. Ebben arról ír, hogy bizony-bizony sok szülő a 2 forintos bírság tudatában is eldugja a gyereket a himlő elleni védőoltás elől, mert nem bírja hallgatni csemetéje sírását, amikor az orvos fölvgja a soványka kart. A több napi ápolás viszont elvonja az anyát a munkától.

Az akkori szülési körülményekről árulkodik az a mondat, amely szerint több bába kellene, hogy ne hulljon el annyi apróság. Minthogy 5-10 községnek van 1 bábája, s ez kevés még akkor is, ha vonzó a díjazása: gyerekenként 50 krajcár, hozzá bor, pálinka, búzaliszt és krumpli „kerül a danaidák hordójába”. Az fontos, hogy józan legyen a bába, mert a szülésznő mámora miatt kerül sok csecsemő sírba az anyjával együtt! Ráadásul „ez ideig a nép legszegényebb, következésképp a legképzetlenebb asszonyai közül kerülnek ki a falu bábái” – írja a szerző, aki idézi a felelőtlen közhangulatot is: „Egyik megél, a másik meghal. Nem is volna jó, ha mind megmaradna az a sok apróság. Hiszen úgyis annyian vagyunk, hogy ma holnap egymás hátán járnak az emberek, s úgy veszi majd el egyik a másik szájából a betevő falatot.”

FESTETICS-HAGYATÉK NÉPISKOLÁRA!

Akik föllapozták az augusztus 7-i Zalamegyét, bizonyára főhajtva olvasták, hogy Festetics Tassiló lovassági tábornok Keszthelyen végrendeletileg 40.000 forintot hagyományozott új népiskola fölállítására az alapítvány 5 százalékos kamataival együtt!

Egy bizonyos özvegy Hidegh Józsefné viszont indító villámgépet adományozott az 1 éve működő zalaegerszegi kórháznak.

A pénz vásárlóértékéről ad képet, hogy a marhahús kilója Andrásidán 24, Zala-Egerszegen 40 krajcár volt. Ennek hírére a városi mészárosok sietve leszállították 32-re az árat, engedve a 40-ból, sőt, a temető utcai mészárosnál ugyancsak 24-ért vihették a rostélyost. A keddi heti vásár egyik sátrában még ennél is kevesebbe, 20 krajcárba került a húslevesnek való.

„A 32 krajcáros boltok konganak az ürességtől, a 20-24 krajcárosok állandó ostromnak vannak kitéve, s boldogabb, aki fél-1 órai várakozás után húst kaphat.” – olvasható a helyzetrajz az újság augusztus 14-i számában. Az ilyen árak ismeretében tarthatjuk nagyra, hogy a zalaegerszegi iparos ifjúságnak a Rozenkrantz-kertben az önképző- és betegsegélyző pénztár javára megrendezett tekeversenye a 185 forintos bevétellel szemben mindössze 58,66 forintos kiadással zárult, mert sokan a belépőn felül is fizettek.

Miközben Zala-Egerszegen értekezettek a vasútról, a miniszter Ormódy Vilmos, Neubaum Elek és Colbert Károly társvállalkozónak 1 évre kiadta az előmunkálati engedélyt a Boba-Jánosháza állomásról, Jánosháza-Gógán-

fa–Sümegeh községen át Tapolczáig, s Gógánfánál elágazóan Túrje–Zalabér–Szeptek érintésével Zala-Szentivánig vezető helyi érdekű vasútvonalra. Tessék csak megnézni a mai vonalat!

Viszont „édes örömmel” volt észlelhető a haladás a városi közoktatásban. Ugyanis a szeptember 18-i híradáshoz képest 14 évvel korábban mindössze 1 elemi iskola működött a nagyközségben. A város büszkén sorolhatta, amilye volt az elemin kívül: 2 osztályos felső leányiskola, 6 osztályos polgári iskola, 3 osztályú középkereskedelmi iskola műasztalos tanműhellyel. Még francia nyelv oktatása is folyt! A polgári leányiskolában a hittanon kívül heti 96 órában egyéb tudnivalókat is kaptak a kisasszonyok: 4 tanító éneket, tornát és kézimunkát is oktattak. Jó hír volt, hogy a továbbfejlesztéshez, ha kellően megindokolják, 1 tanerő fizetését az állam pénztárából a miniszter „kiutalni kegyes lesz”.

Érdemes volt Pestre zötyögnie az egerszegi küldöttségnek a hitelért, mert sikerült nyélbe ütni a regálé jog megvásárlását. Ugyanis a szeptember 25-i lapszám 3. oldalán arról adott hírt, hogy 12.200 forintot fizetett a város „a püspök őméltóságának” a kocsmáztatás és vásárjogért, amely szeptember 26-án kerül a város birtokába.

Annak a városnak a birtokába, amelynek rendőrkapitánya Nagy Sándor megtiltotta, hogy reggel 9 órától csoportosuljanak a munkanélküliek, mert „főként a nap-számos és fuvaros osztályhoz tartozó egyének a város különböző helyein nagyobb csoportokat képezve egész napot is munka nélkül töltenek és nem csak a szabad közlekedést gátolják, hanem illemet és szemérmert sértő beszédekkel és viselkedésükkel közmegebotrányozást okoznak. A rendelet ellen vétők szigorúan meg fognak büntettetni.”

Bizony, ilyen az élet. A megye képviselőjében a főispán nemrég még a király előtt hódolt, most pedig az október 2-án a Deák Ferenc emlékezetére írott cikkében így fogalmaz a lap:

„A megpróbáltatás nagy és keserű napjainban, midőn ólomsúlyként nehezült ránk az önkény zsarnok járma, s idegen volt saját otthonában a magyar...” Nos, ez a zsarnok, akinek a járma ránk nehezült, szeptember 29-én délután 3 órakor jelen volt, amikor leleplezték Pesten a megye nagy szülöttének, Deák Ferencnek szobrát. Ebből az alkalomból egyébként részletes történetet közöl a Zalamegye a Deák-szobor létrejöttéről, a 48.000 forint összegyűléséről.

Az október 17-i testületi ülés döntött úgy, hogy a Fehérképi utcából új utat kell nyitni a Temező utcába. Ennek „kijáratása” tárgyában meg is született a kellő határozat. Talán a ma a Kossuth Lajos utcából a Csány-szobor mellett jobbra, a keleti oldalon elágazó utca őrzi ennek a döntésnek a nyomát.

Büszke hír szolt arról, hogy bár 50 éves a magyar kisdudóvás, a zalaegerszegi 40 éves múltra tekinthet vissza: 1843-ban, a kaszinóban határozták el és 1847. szeptember 1-jén megnyitották a ma

is óvodaként szolgáló épület ajtaját. Az emlékünepséget 1887. november 20-án rendezték meg.

Hogyan is halljuk a szólásmondást? Suba a subához, guba a gubához.

Ez arról juthat eszünkbe, hogy amikor az andráshidai Novák Mihály tanító Salomvárott *Hogyan kezeltessenek a népiskolákban az írásbeli dolgozatok?* címmel tartott november 29-én előadást tanító társai előtt, akiknek többsége egyúttal hitoktató is volt, nos a bemutató oktatás végén a helyi plébános ebéden látta vendégül... nos, nem az előadót, hanem reverendás társait. A tanítók Baumgartner János helyi tanítóhoz mentek, „akinek művelt, széplelkű neje az ő kedveskedésével, szeretetének melegeivel kellemsé és felejtethetlenné tette a napot igaz, magyaros ételekkel”. A tudósítás szerzője – aki a papi ebédről nem, csak a tanítói asztal körülségről számolt be -, így fejezte be sorait: „Balaton esperes úr beudgta a szánkat 50 cuba szivarral, ezért nem hangzott el pohárköszöntő.” Amúgy pedig Novák Mihályt újra megválasztotta a tankör jegyzőjének a tanítók közössége, amelynek elnöke volt a Söjtörön immár fél évszázada tanító Kovács Sándor. Egyébként pedig Boschán Gyula Zalaegerszegben karácsonyra valódi Havanna szivarokat kínált.

A november háborzongató eseménye volt a rögtönítélő bírósági tárgyalás Zalaegerszegen, amelyről egész oldalon számolt be a *Zalamegye* november 20-án, a következő száma pedig egy egész oldalon közölte Boschán Gyula ügyvédi beszédét. Nos, ezek a számok alighanem a mai joghallgatók csemegéjéül szolgálhatnának, mert érdekes képet állítanak elénk az akkori ítélkezési gyakorlatról, s az ügyvédi jogfölfogásról, s picit a ravaszkodásról is.

Az történt – és ezt a vádlott szó szerint el is ismerte -, hogy a gősfai, 29 éves, 2 gyermekes, feleségétől elvált Felső, gúnynevén B. József fahusáanggal hátulról leütötte az őt korábban gazdagon vendégül látó Bors Józsefet a szombathelyi püspök uradalmához tartozó kaszaházi majornál, s elrabolta a korcsmasátorostól dohányvásárlásra kapott 5 forintját, aztán magára hagyta az eszméletlen barátot. Sőt: „a pózvai, majd az egerszegi erdőn át Kis-Pálinak a Marton-hegy alatt Boldogfára mentem a kocsmába. Ott először egymagam ettem, s mulattam, később pedig oda jött Csép Pista és még többen.”

Másnap aztán elkapták, a városi kapitány kezére adták, aki az akkor frissen érvénybe lépett belügyminiszteri rendelet értelmében megalakult rögtönítélő bíróság elé állította. A kirendelt Boschán Gyula ügyvéd hiába várta a király kegyelmi sürgönyét „1/2 3-kor megszólalt tompán a fogház harangja. Az elítélt a pap és a várnagy karjain lassú léptekkel haladt a vesztőhelyre, ahol Kozárek hóhér a pribékjeivel készen várta... és 12 perc alatt végzett a bűnössel.” – írta az újság

Színházi nyelven szólva akár slusszpoénként is fölfoghatnánk, hogy november 24-én megkezdődött a város gyarapodása egyesületek révén, amely még az 1960-as években is tartott. Elsőként Ola község csatolása

a megyeszékhelyhez, amely így lakosságában, ha sokkal nem is, de gyarapodott.

Bajvívás után

Ez a csörte azonban ennél több kifejtést érdemel. Az 1881-es összeszámlálás szerint Ola kisközség 518 lakosa 47 házban élt. Viszont szinte valamennyi házban italt mértek vagy hivatalosan, az ősi kocsmáltatási jog szerint vagy zugban (az 1970-es években ezt bögrecsárdának nevezték). Még az 1884. február 4-i zalaegerszegi nagyközségi képviselő testületi ülésen hangzott el - olvasható a Zalamegye 1884. február 10-i számában -, hogy ha egyszer már annyira *összűtt* vele Ola, lehetne akár része is a megyeszékhelynek. Amikor aztán 1885-86-ban éppen a két település határán (a mai ferences, köznapi nevén olai templommal szemben) fölépült a huszárlaktanya, újra, s a korábbinál erősebb hangon rögzítette ezt az igényt, s utána még többször is a zalaegerszegi városi közgyűlési jegyzőkönyv. Ennek ugródeszkája volt az 1886. évi XXII. törvény cikk 162. §-a, amely szerint „*az összeépített községek közigazgatási érdekei által követelt egyesítés*” pontosan ráillett az akkori állapotokra.

Az 1887. március 26-i képviselő testületi ülésen elhangzottak ezt még kiegészítették:

„Közrendészet, köz- és vagyonbiztonság és erkölcsiség tekintetéből is elkerülhetetlen szükséges Ola kisközségnek Zala-Egerszeggel leendő csatolása annál inkább, mert nyilvánvaló, hogy Ola kis-községnek zugkorcsmái gyűlhelye mindazon elzüllött egyéneknek, hely nélküli cselédeknek, s kétes jellemű munkanélkülieknek, akik a város vagyonbiztonságát, közrendészetét és erkölcsi-ségét erősen veszélyeztetik...”

Ilyenkor hasznos, ha a kétségtelenül valós tartalmú jelszavakon túl a valós érdekekből fakadó indokokat kaparjuk elő. Ez pedig egyszerűen: a pénz, a bevétel. A város hatalmas hitel fölvételével volt kénytelen megvásárolni földesurától, a szombathelyi püspöktől a kocsmáltatás és a regálé – jogát, amely viszont Ola évszázadok óta természetes joga volt. Ugyanis nem csupán bort, meg pálinkát mértek a közel félszáz portán, hanem a kisközségben bonyolódott le évtizedek óta az épületfa-vásár is. Ez a kettő volt az ott lakók fő megélhetése, amelyet többszöröseire emelt a huszárlaktanya sok

szomjas katonája, éhes lova. Ola éppen ennek elvesztése miatt szállt szembe a városi törekvésekkel mindenütt, ahol csak lehetett: a megyénél (amelynek szoros összefonódása volt a városi érdekekkel...), majd a belügyminisztériumnál is. Már maga az elnevezés – Ola külváros – is ellenkezést váltott ki az ott lakókból. Mert többszöri egyeztető együttes testületi ülés után is csak a magas minisztérium 1887. július 5-én kelt határozata döntött az egyesülés mellett.

Érdekes, hogy eleinte Ola és Kaszaháza együttesen szerepelt a bekebelezési étlapon, később csak a nyugati települést tálalták föl.

Tiltakozások jöttek-mentek ide-oda, végül megérkezett a városba a megföllebbezhetetlen miniszteri döntés 1887. november 24-i hatállyal: Ola külváros Zala-Egerszeg része, igaz, az olaiak által kikötött föltételekkel. Például, nem viselik a regálé-jog megvásárlásához fölvett hitelek törlesztésének terhét. Igaz, a kocsmáltatásból és vásároltatásból származó bevételből sem részesednek – és ezt évek múltán bizony a veszteség rovatba írhatták. Valamiért annak a jelentőségét sem ismerték föl a jó olai atyfiak, legalábbis erre utalás nem lelhető semmiféle iratban, hogy az egy(b)esüléssel 5 képviselőjük révén beleszólhattak a megyeszékhely közéletének, fejlődésének alakulásába. Ugyanis a városi képviselő testület tagja lett megválasztás által Ogrizeg Mátyás volt községbíró, Rozenkrantz József vendéglős, Czechmeister Ferenc mint póttag, valamint vagyona után virilisként Berger Heinrich és Österreicher Márk.

Csak a pillanatnyi veszteségek töltötték ki a gondolataikat: a vendégek etetése-itatása, a lovak zaboltatása, a fapiac elmaradásával „összűtt”. Persze, akinek a napi betevőről kell gondoskodnia, s az éppen a kimért pálinkából és borból, meg a szállásadásból származik, aligha gondolkozik évtizedes távlatokban, hogy majd milyen jó dolguk lesz tíz-húsz év múlva...

Dolinay Gyula ke-sergése viszont az akkori közműveltségi állapotról közöl velünk elgondolkoz-tató tudnivalót: „*Pálinkás bolt minden falu minden utcáján, könyvesbolt vármegyéinkint 1 ha akad. Hány gazdag polgár van, aki irodalomra egyetlen krajczárt sem adna...*”

Ma azért jobb a helyzet Zala megye, a legdemokratikusabb város, a nemzet sportvárosa és a családbarát város címmel kitüntetett székhelyén, hiszen létezik 5 könyvesbolt, az iskolákat is beszámitva legalább 20 könyvtár és

– közel fél ezer kocsmá (szébb szóval: étterem, presszó, italbolt, büfé, egyebek).

Nehogy már kellő fölszereltség nélkül maradjon a szilveszterezni készülő közönség, Sirisaka Andor előfizetőket gyűjtött legújabb művére, az *Anyósok könyvére*, amely nem kevesebb, mint 200 anyós-viccel, s ugyanannyi gúnyrajzzal várta olvasóit 300 „szellemszokrán” és „tucatnyi anyós-beszélyke-félén” és egyéb elmésségen kívül, legalább 8-10 ívnyi terjedelemben.

***

Így telt el Zala-Egerszeg városi létének második esztendeje. A világ első, ma is népszerű műnyelvének, dr. Lazar Zamenhof lengyel orvos találmányának, az eszperantónak a születési éve, amelyet a földkerekségen ma

már legalább 20 millióan beszélnek. Csak érdekességként: Petőfi János vitézét az orvos dr. Kalocsay Kálmán eszperantó fordításából ültették át kínaira...

Minthogy 9 évi működés után 1879-ben megszűnt a városi torna-egylet, Paukovich György tornatanár ennek föltámasztására hívta egybe a város testület-lelküket egyaránt pallérozni akaró „férfiait”, december 3-án délután 5 órára polgári iskola rajztermébe.

Egy-egy kokslépéssel megint közelebb került a város közönsége a polgárosodáshoz, a valódi várossá váláshoz az egyre inkább kőzúzalekos – azaz makadámos – utakon.

Forrás: a Zalamegye című hetilap 1887. évfolyama, Zala-Egerszeg rendezett tanácsú város képviselő testületi üléseinek jegyzőkönyvei, 1887.

A Kossuth Lajos utca Dél felől nézve

Régi zalaegerszegi képeslapok
(Mészáros T. László gyűjteményéből)

A Törvényszék épülete a templomtoronyból fényképezve